

Warszawa, 29 października 2001 r.

Opinia prawna
w sprawie wniosku Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego
Policjantów, skierowanego do Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt K.32/01)

Stosownie do zlecenia z dnia 12 września 2001 r. uprzejmie przedstawiam następującą opinię w sprawie wniosku NSZZ Policjantów z dnia 31 maja 2001 r. o „zbadanie zgodności” przepisów szeregu ustaw oraz przepisów wykonawczych z Konstytucją. Wykaz kwestionowanych przez NSZZ Policjantów przepisów został przedstawiony na s. 2-6 wniosku.

Ocena zasadności podniesionych zarzutów.

Ad. pkt 1 (s. 7 wniosku)

Zdaniem Wnioskodawcy, art. 32 ust. 1 i art. 34 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (j.t. Dz. U. z 2000 r. nr 101, poz. 1092), zwanej dalej także „ustawą”, naruszają zasadę równości wobec prawa (art. 32 Konstytucji), ponieważ nie zapewniają policjantom równych możliwości awansu (mianowania) na wyższe stanowisko służbowe jedynie w oparciu o kryterium kwalifikacji i stażu pracy.

Określone w art. 32 ust. 1 ustawy kompetencje przełożonych do mianowania i przenoszenia policjantów na stanowiska służbowe oraz zwalniania z tych stanowisk nie pozostają w sprzeczności z żadnym przepisem Konstytucji. Absurdalny jest zarzut braku przepisów prawa nakazujących awansowanie policjantów w oparciu tylko o niezależne od woli przełożonego kryterium kwalifikacji i stażu pracy. Specyfika Policji jako umundurowanej i uzbrojonej formacji powołanej do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego wymaga, aby przełożeni funkcjonujący w tej formacji posiadali szersze niż w strukturach „cywilnych” uprawnienia do podejmowania decyzji kadrowych. Postulowany we wniosku automatyzm awansowania policjantów byłby rozwiązaniem niekorzystnym z punktu widzenia możliwości realizacji ustawowych zadań Policji.

Niezrozumiały jest również zarzut niekonstytucyjności art. 34 ustawy, który zobowiązuje ministra właściwego do spraw wewnętrznych do określenia wymagań

kwalifikacyjnych w stosunku do policjantów zajmujących określone stanowiska służbowe. Jak powszechnie wiadomo, przepisy określające wymagania kwalifikacyjne w stosunku do osób powoływanych na określone stanowiska są ustanawiane właśnie w drodze ustawy bądź rozporządzenia. Spośród osób spełniających te wymagania właściwi przełożeni dokonują wyboru i mianują (powołują) na wakujące i nowe stanowiska. Tego rodzaju tryb postępowania w sprawach awansów kadrowych obowiązuje w szeregu służb mundurowych i niemundurowych. Policja nie może i nie powinna być tu wyjątkiem, w którym mianowanie na stanowisko służbowe następowałoby automatycznie, bez udziału przełożonego.

Ad. pkt 2 (s. 7-9 wniosku).

Wnioskodawca twierdzi „że art. 101 ustawy o Policji nie upoważniał Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji do:

- wprowadzenia mnożników kwoty bazowej,
- określenia i zmiany nazw stanowisk w Policji i
- określenia odpowiedników nowych stanowisk w stosunku „do starych nazw stanowisk”.

Na podstawie art. 101 oraz art. 104 ust. 3 ustawy Minister SWiA wydał rozporządzenie z dnia 28 września 2000 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uposażenia zasadniczego policjantów (...- Dz. U. nr 83, poz. 945), którego treść – zdaniem NSZZ Policjantów – przekracza granice upoważnienia. Nadto § 5 rozporządzenia narusza zasadę niedziałania prawa wstecz.

Zarzuty są bezzasadne. Minister SWiA jest upoważniony do określenia uposażenia zasadniczego dla typowych stanowisk służbowych oraz wzrostu uposażenia zasadniczego z tytułu wysługi lat (art. 101 ust. 1). **Należy podkreślić, że cytowany w nawiasie przepis nie zawiera dyspozycji dotyczącej sposobu jego wykonania. W tej sytuacji nie można czynić zarzutu, że wprowadzenie systemu mnożnikowego nie mieści się w granicach delegacji ustawowej.** Wnioskodawca nie wykazał, że wejście w życie systemu mnożnikowego powoduje obniżenie poziomu wynagrodzeń policjantów. Zapewne więc system ten dla funkcjonariuszy Policji będzie korzystniejszy od dotychczasowego.

System uposażeń, zarówno w Policji, jak i w innych służbach mundurowych i niemundurowych, nie może być konstruowany bez jednoczesnego określenia

stanowisk służbowych, których on dotyczy. W związku z tym bezpodstawne są zarzuty, jakoby Minister SWiA przekroczył upoważnienie, dokonując zmian w tabeli zaszeregowania stanowisk służbowych. Należy przy tym uwzględnić okoliczność, że nowelizacja przepisów zaskarżonego rozporządzenia ma charakter systemowy, zakładający istotną rekonstrukcję niektórych rozwiązań dotychczasowych. Nie wykracza ona jednak poza granice ogólnie sformułowanej delegacji, zawartej w art. 101 ustawy.

W tym stanie prawnym należałoby oddalić zarzut niezgodności zaskarżonych przepisów z art. 101 ustawy o Policji oraz z art. 2 Konstytucji.

Zgodnie z dyspozycją § 5 rozporządzenia, jego przepisy mają zastosowanie przy ustalaniu uposażeń należnych od dnia 1 lipca 2000 r. **Zarzut naruszenia zasady *lex retro non agit* w opiniowanym przypadku nie jest jednak zasadny, skoro przepisy tego aktu wykonawczego nie powodują pogorszenia sytuacji prawnej policjantów.** Trybunał Konstytucyjny kilkakrotnie wskazywał, że zmiana prawa z mocą wsteczną, która nie pozbawia lub nie ogranicza uprawnień obywateli, nie stanowi naruszenia zasady, o której wyżej mowa (zob. J. Oniszczyk: Konstytucja RP w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, Zakamycze 2000, s. 70). Zasada ta tym bardziej „nie stoi na przeszkodzie przyznawaniu lub rozszerzaniu uprawnień z mocą wsteczną” (*ibid.*).

Ad. pkt 3 (s. 9-10 wniosku).

Bezzasadny jest również zarzut niekonstytucyjności przepisów § 2 ust. 2, § 4 i § 5 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 grudnia 2000 r. w sprawie wymagań w zakresie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych i stażu służby, jakim powinni odpowiadać policjanci na stanowiskach komendantów Policji i innych stanowiskach służbowych (Dz. U. nr 115, poz. 1212). Zawarte bowiem w tym rozporządzeniu dyspozycje mieszczą się całkowicie w granicach upoważnienia ustawowego, zawartego w art. 34 ustawy o Policji. Zgodnie z tym upoważnieniem, minister właściwy do spraw wewnętrznych określa wymagane wykształcenie, kwalifikacje zawodowe i staż służby, jakimi powinni legitymować się policjanci na stanowiskach komendantów Policji. Kwestionowane przepisy § 2 ust. 2 i § 4 rozporządzenia, uprawniające Komendanta Głównego Policji do wyrażenia zgody na mianowanie lub powołanie policjanta na określone stanowisko służbowe w przypadkach szczególnych, (wyjątkowych) nie przekraczają granic upoważnienia.

Treść art. 34 ustawy nie stanowi również przeszkody w określeniu wymagań dotyczących stażu służby przy obsadzaniu stanowisk kierowniczych w Policji (§ 5 ust. 3 rozporządzenia). Użyte w tym artykule sformułowanie „wymagania w zakresie (...) stażu służby” upoważniało Ministra SWiA do określenia wymaganego lub zaliczanego stażu służby w Policji.

Zaskarżone przepisy nie pozostają także w sprzeczności z art. 6b ust. 3 i art. 6e ust. 3 ustawy, które zawierają ogólną dyspozycję, że na określone stanowiska służbowe powołuje się oficerów Policji.

Ad. pkt 4 (s. 10-11 wniosku).

Kwestionowane rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 lipca 1998 r. w sprawie wysokości i warunków przyznawania równoważnika pieniężnego w zamian za umundurowanie zostało wydane na podstawie upoważnienia zawartego w art. 70 ust. 2 ustawy. Wyrażam pogląd, że treść delegacji ustawowej, o której mowa, upoważniała Ministra SWiA także do określenia przypadków, w których równoważnik pieniężny za umundurowanie podlega zwrotowi lub jego wypłata ulega zawieszeniu. Wymieniony organ jest bowiem upoważniony do określenia „wysokości i warunków przyznawania równoważnika”. **Zarzut przekroczenia delegacji zawartej w ustawie jest więc bezzasadny.**

Ad. pkt 5 (s. 11 wniosku).

Kwestionowana dyspozycja § 21 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 grudnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu udzielania wyróżnień oraz przeprowadzania postępowania dyscyplinarnego w stosunku do policjantów (Dz. U. z 1998 r. nr 4, poz. 14) znajduje podstawę prawną w treści upoważnienia ustawowego zawartego w art. 139 ust. 2 ustawy. Mianowicie, organ ten został upoważniony m. innymi do określenia szczegółowych zasad i trybu „przeprowadzania postępowań dyscyplinarnych”. Zaskarżony przepis jest fragmentem takiego właśnie unormowania postępowania dyscyplinarnego. Dotyczy on sytuacji, w których zostało już wszczęte postępowanie w stosunku do policjanta, który popełnił czyn o znamionach przestępstwa. Jeżeli popełnienie tego czynu jest oczywiste i uniemożliwia pozostawienie policjanta w służbie, wówczas przełożony, który wszczął postępowanie dyscyplinarne, nie może (nie ma uprawnień) go zawiesić do czasu zakończenia postępowania karnego. Otóż,

wbrew twierdzeniu Wnioskodawcy, kwestionowany przepis nie jest niezgodny z art. 2 ani z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Po pierwsze, mieści się on w granicach delegacji ustawowej, w części dotyczącej szczegółowej regulacji postępowania dyscyplinarnego. Po drugie, nie ogranicza uprawnień obwinionego do obrony w toku postępowania dyscyplinarnego, które jest postępowaniem dwuinstancyjnym (§ 9 ust. 2 rozporządzenia). Po trzecie wreszcie, niezawieszenie postępowania nie jest tożsame ze zwolnieniem z Policji w trybie dyscyplinarnym, ani nie przesądza takiej decyzji. Zgodnie bowiem z art. 134 ust. 1 ustawy wydalenie ze służby jest najwyższą karą, **jaka może być wymierzona tylko w postępowaniu dyscyplinarnym**. Dotyczy to również przypadków, o których mowa w § 21 ust. 2 rozporządzenia.

Zaskarżony przepis nie pozostaje także w opozycji do art. 42 ust. 3 Konstytucji. Policjant, o którym mowa w § 21 ust. 2 rozporządzenia, jest nadal uważany za niewinnego do czasu zakończenia postępowania dyscyplinarnego i wydania orzeczenia w jego sprawie.

Ad. pkt 6 (s. 11-12 wniosku).

Należałoby także oddalić zarzut niekonstytucyjności przepisów § 24 ust. 1 pkt 4 i § 37 ust. 1 i 2 cytowanego wyżej rozporządzenia Ministra SWiA z dnia 19 grudnia 1997 r. Nietrudno zauważyć, że dyspozycja § 24 ust. 1 pkt 4, normująca wydawanie orzeczeń o uznaniu policjanta winnym popełnienia przewinienia lub naruszenia dyscypliny służbowej i odstąpieniu od wymierzenia kary, mieści się w granicach upoważnienia ustawowego (art. 139 ust. 2) w części dotyczącej określenia szczegółowych zasad i trybu „wymierzania kar i ich wykonywania”. Nietrafny jest więc pogląd Wnioskodawcy, że art. 139 ust. 2 ustawy nie przewiduje możliwości unormowania tej kwestii w przepisie wykonawczym.

Ta sama część upoważnienia obejmuje również kwestię zatarcia kar dyscyplinarnych, której unormowanie zawiera § 37 rozporządzenia. Kwestia ta stanowi bowiem element ogólniejszej problematyki, jaką jest „wymierzanie kar i ich wykonywanie”. Bezpodstawny jest przy tym zarzut, że rozporządzenie nie normuje sposobu „zacierania orzeczenia w sytuacji, gdy uznaje się policjanta winnym i odstępuje się od wymierzenia kary”. W takim bowiem przypadku kara nie została orzeczona, a więc nie ma przedmiotu zatarcia. Zatarcie może dotyczyć tylko wymierzonej kary, a nie orzeczenia.

Zaskarżone przepisy mieszczą się zatem w granicach delegacji ustawowej. **Dyskusyjna jest natomiast kwestia, czy zakres upoważnienia nie obejmuje spraw, które powinny być uregulowane w ustawie.** Wnioskodawca nie podniósł jednak tego rodzaju zarzutu pod adresem art. 139 ust. 2 ustawy.

Ad. pkt 7 (s. 12-13 wniosku).

Zarzut niezgodności z Konstytucją § 29 ust. 2 opiniowanego już rozporządzenia Ministra SWiA z dnia 19 grudnia 1997 r. jest zasadny. Przepis ten zawiera bowiem uprawnienie przysługujące Komendantowi Głównemu Policji, polegające na wyrażaniu zgody na wymierzenie kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby policjantowi pełniącemu funkcję z wyboru w organach związku zawodowego w czasie trwania mandatu oraz w okresie roku po jego wygaśnięciu. Otóż ustawodawca nie upoważnił Ministra SWiA do przyznania Komendantowi Głównemu Policji takiego uprawnienia. **Nie mieści się ono w dyspozycji art. 139 ust. 2 ustawy, który nie przewiduje ingerencji tego organu w postępowanie dyscyplinarne, które mogłoby zakończyć się wymierzeniem kary wydalenia ze służby. Z tego względu należy uznać, że kwestionowany przepis narusza postanowienie art. 92 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym rozporządzenia są wydawane na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie.** Uprawnienie Komendanta Głównego Policji do wyrażenia zgody w sprawach, o których mowa w § 29 ust. 2 rozporządzenia, powinno być zawarte bezpośrednio w ustawie.

Bezzasadny jest natomiast zarzut niezgodności zaskarżonego przepisu z art. 31 ust. 3 i art. 59 ust. 1 i 4 Konstytucji. Ustawodawca, odstępując od zasady wyrażonej w art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych, nie naruszył żadnego z wymienionych postanowień ustawy zasadniczej. Uznał on, że szczególny charakter i zadania Policji uzasadniają to odstępstwo. Funkcjonowanie tej formacji, moim zdaniem, nie może być narażone na ewentualne zakłócenia wynikające z konieczności uzyskania zgody zarządu zakładowej organizacji związkowej na wymierzenie kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby policjantowi, o którym mowa w kwestionowanym przepisie. Trafne jest zatem rozwiązanie, zgodnie z którym warunkiem wystarczającym ewentualnego orzeczenia takiej kary jest zasięgnięcie opinii związku zawodowego w tej sprawie.

Ad. pkt 8 (s. 13-14 wniosku).

Zarzut niekonstytucyjności skierowany pod adresem art. 107 ust. 1 i 2 ustawy o Policji jest całkowicie bezzasadny. Przepis ten nie normuje prawa policjanta do żądania odsetek za zwłokę w wypłacie należnego mu świadczenia pieniężnego, ponieważ kwestia roszczeń wierzyciela z tytułu opóźnienia (zwłoki) w spełnieniu takiego świadczenia jest uregulowana w Kodeksie cywilnym (art. 476 i art. 481). Zgodnie z art. 481 § 1 K.c. wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł on żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. W przypadku zaś zwłoki dłużnika, wierzyciel może ponadto żądać naprawienia szkody na zasadach ogólnych (art. 481 § 3 K.c.).

Ad. pkt 10 (s. 14-15 wniosku).

Problem konstytucyjności art. 61 ust. 4 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej i ich rodzin (Dz. U. nr 53, poz. 214 z późn. zm.) był przedmiotem badania Trybunału Konstytucyjnego w związku ze skargą konstytucyjną wniesioną przez p. Andrzeja Kulę. Trybunał Konstytucyjny orzekł (wyrok z dnia 19 lutego 2001 r. - sygn. SK14/00 – OTK ZU nr 2 z 2001 r., s. 180), że przepis ten jest zgodny z art. 32 Konstytucji i nie jest niezgodny z art. 2 ustawy zasadniczej. W świetle wskazanego wyżej orzeczenia TK, brak podstaw do kwestionowania konstytucyjności także art. 61 ust. 1 cyt. ustawy, który określa sposób ustalania podstawy wymiaru świadczenia przysługującego funkcjonariuszowi Policji państwowej.

Ad. pkt 11 (s. 15-16 wniosku).

Kwestionowany przepis § 2 zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 września 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad przydziału, opróżniania i norm zaludnienia lokali mieszkalnych oraz tymczasowych kwater przeznaczonych dla policjantów (Dz. U. nr 76, poz. 707) ustala zasadę, że policjantowi w służbie stałej przydziela się mieszkanie w miejscowości, w której pełni służbę lub w miejscowości pobliskiej. Użyta w tym przepisie opisowa definicja „miejscowości pobliskiej” mieści się w granicach upoważnienia zawartego w art. 97 ust. 1 ustawy o Policji. **Bliższe określenie „miejscowości pobliskiej” było bowiem**

elementem niezbędnym szczegółowego unormowania zasad przydziału lokali mieszkalnych.

Wątpliwości natomiast budzi forma aktu wykonawczego. Zgodnie z art. 93 ust. 2 Konstytucji, zarządzenia są wydawane tylko na podstawie ustawy. Nie mogą one jednak stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów. Tymczasem przedmiotem aktu prawnego, do którego wydania został upoważniony Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, są zasady przydziału i opróżniania lokali mieszkalnych, a więc zasady i tryb podejmowania decyzji w tych sprawach (zob. § 19 zarządzenia). Decyzje te dotyczą bezpośrednio funkcjonariuszy Policji i ich rodzin. **Powyższa okoliczność uzasadnia pogląd, że art. 97 ust. 1 ustawy o Policji powinien być zawierać zastrzeżenie, że regulacja wykonawcza ma być wydana w formie rozporządzenia. Brak tego zastrzeżenia należałoby zakwalifikować jako niezgodność wymienionego przepisu z art. 93 ust. 2 ustawy zasadniczej.**

Ad. pkt 12 (s. 16-17 wniosku).

Zarzut niezgodności z Konstytucją art. 12 ust. 1 i art. 21 ust. 1 pkt 23 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. nr 14, poz. 176 z późn. zm.) jest wynikiem niewłaściwej interpretacji tych przepisów. Wbrew twierdzeniu Wnioskodawcy, pojęcie „przychodu” w rozumieniu art. 12 ust. 1 tej ustawy nie obejmuje zwrotu kosztów dojazdu policjanta do miejsca pełnienia służby w wysokości ceny biletów za przejazd koleją lub autobusem (art. 93 ustawy o Policji). Dotyczy to, oczywiście, policjanta, który zajmuje lokal mieszkalny w miejscowości pobliskiej miejsca pełnienia służby. W opiniowanym przypadku zwrot kosztów dojazdu oznacza **refundację wydatków poniesionych przez policjanta.** Owa refundacja nie może być traktowana jako przychód podlegający opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych. **W przeciwnym razie pierwotne przychody (policjanta) ze stosunku służbowego (uposażenie) w odpowiedniej części podlegałoby bezzasadnie podwójnemu opodatkowaniu.**

Bezpodstawny jest również zarzut niekonstytucyjności art. 21 ust. 1 pkt 23 ustawy o podatku dochodowym (...). Zgodnie z dyspozycją tego przepisu, wolne od podatku dochodowego są „kwoty pomocy finansowej ze środków pomocy społecznej i zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, wypłacone na zmniejszenie wydatków mieszkaniowych”. Wyrażam pogląd, że wspomniana dyspozycja obejmuje

także pomoc finansową udzieloną policjantowi, który nie otrzymał lokalu mieszkalnego na podstawie decyzji administracyjnej o przydziale, lecz zabiega o uzyskanie lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej albo domu rodzinnego lub lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość (art. 94 ust. 1 ustawy o Policji). Celem bowiem pomocy finansowej, o której mowa, jest zmniejszenie wydatków mieszkaniowych, a więc cel określony w art. 21 ust. 1 pkt 23 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Ewentualne opodatkowanie kwot przyznawanych na ten cel niweczyłoby w znacznym stopniu efekty udzielonej pomocy.

Ad. pkt 13 (s. 17-18 wniosku).

Zarzut niezgodności art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy o Policji z art. 2, art. 7 i art. 92 Konstytucji należy oddalić. **Kwestionowana delegacja ustawowa dotyczy bowiem regulacji stosunków służbowych wewnątrzresortowych (metody i formy wykonywania zadań przez poszczególne służby policyjne). Tego rodzaju „materia” nie wymaga unormowania w postaci rozporządzenia wydanego przez organ konstytucyjny (art. 92 ust. 1 ustawy zasadniczej).** W opiniowanym przypadku treść upoważnienia ustawowego zakłada – w sposób milczący – wydanie aktu prawnego wykonawczego w formie zarządzenia (regulaminu). Rozwiązanie to nie narusza żadnego z postanowień Konstytucji.

Ad. pkt 14 (s. 18-19 wniosku).

Zarzut niekonstytucyjności przepisów art. 2 pkt 2, lit. a) i b) oraz art. 10 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o zasadach zbywania mieszkań będących własnością przedsiębiorstw państwowych, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań będących własnością Skarbu Państwa, (Dz. U. nr 4, poz. 23) **jest bezzasadny.** Określenia „pracownik” i „były pracownik”, użyte w kwestionowanych przepisach, obejmują także funkcjonariuszy Policji oraz byłych funkcjonariuszy Policji, którzy są „osobami uprawnionymi” w rozumieniu przepisów ustawy. **Funkcjonariusze ci są uprawnieni do nabycia mieszkań stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w trwałym zarządzie jednostki organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej, na zasadach i w trybie określonych w ustawie (art. 10).**

Podniesiony w pkt 9 wniosku zarzut niezgodności z Konstytucją art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji... (Dz. U. nr 122, poz. 1313) był już przedmiotem opinii BSE z dnia 12 października 2001 r., sporządzonej w związku z pytaniem prawnym Sądu Okręgowego w Olsztynie (sygn. akt P.7/01).

Sporządził: Witold Pawełko